

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 278/03

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 17. decembra 2003 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. B. M., H., ktorou namieta porušenie svojho práva na zachovanie osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Obo 161/03, Ndob 401/03 zo 7. augusta 2003 a uznesením Krajského súdu v Košiciach č. k. 1 K 295/98-356 z 12. mája 2003, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. B. M. o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. októbra 2003 doručená sťažnosť JUDr. B. M., H., (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho práva na zachovanie osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva podnikat' a uskutočňovať inú

zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1 ústavy, práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Obo 161/03, Ndob 401/03 zo 7. augusta 2003 a uznesením Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) č. k. 1 K 295/98-356 z 12. mája 2003.

Porušenie svojich práv vidí navrhovateľ v nasledovnom, ním opísanom skutkovom stave.

Krajský súd podľa § 8 ods. 5 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a vyrovnaní“) uznesením č. k. 1 K 295/98-356 z 12. mája 2003 zbavil sťažovateľa funkcie správcu konkurznej podstaty úpadcu BUKÓZA, a. s., Hencovská, Vranov nad Topľou a do tejto funkcie ustanovil inú osobu. Krajský súd pritom hodnotil niektoré právne kroky sťažovateľa vo funkcii konkurzného správcu ako nekvalifikované a konštatoval okrem iného, že tento nerešpektoval právoplatné a vykonateľné rozhodnutie krajského súdu. Sťažovateľ tvrdí, že dôvody, o ktoré krajský súd oprel svoje uvedené uznesenie, sú nepravdivé, čo rozsiahle odôvodňuje. Ďalej uvádza, že z funkcie správcu konkurznej podstaty mohol byť odvolaný iba na schôdzi veriteľov, čo sa v jeho prípade nestalo. Táto schôdza sa koná na súde, resp. pred súdom, a zvolať ju môže len konkurzný súd.

Proti uzneseniu krajského súdu č. k. 1 K 295/98-356 podal sťažovateľ odvolanie. Dôvody odvolania sú v zásade obdobné ako tie, ktoré uviedol v ústavnej sťažnosti. Zároveň s odvolaním vzniesol sťažovateľ námietku predpojatosti voči sudcovi konajúcemu v konkurznom konaní sp. zn. 1 K 295/98, ktorú odôvodnil jeho údajným pomerom k veci aj k účastníkom konania. Pomer k veci mal vyplývať hlavne z nesprávneho vedenia konkurzného konania. Pomer k účastníkom konania mal spočívať hlavne v tolerovaní nevýhodného predaja pohľadávok úpadcu dcére predchádzajúcej správkyne konkurznej podstaty a v známosti sudcu s jedným z konateľov úpadcu z minulého pracoviska.

Najvyšší súd o odvolaní sťažovateľa aj o vznesenej námietke zaujatosti rozhodol 7. augusta 2003 uznesením sp. zn. 3 Obo 161/03, Ndob 401/03, ktorým uznesenie krajského súdu č. k. 1 K 295/98-356 potvrdil a rozhodol, že konkurzný sudca nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania v danej veci. Podľa prezenčnej pečiatky bolo toto uznesenie doručené krajskému súdu 4. septembra 2003 a sťažovateľ uvádza, že jemu bolo doručené 16. septembra 2003.

Sťažovateľ v sťažnosti okrem iného tvrdí: „Najvyšší súd týmto svojim rozhodnutím jednak znemožnil účastníkom tohto konkurzného konania, teda veriteľom, ale aj vtedajšiemu správcovi tohto úpadcu BUKÓZA, a. s. Vranov nad Topľou v konkurze JUDr. B. M. riadne konať pred súdom v zmysle ust. § 237, písm. f) O. s. p., a to podľa zákona, konkrétne v zmysle ust. § 8 ods. 5 ZKV a uplatniť a využiť ich zákonné práva na schôdzi konkurzných veriteľov.“ Sťažovateľ opakovane tvrdí, že im postupom krajského a najvyššieho súdu bolo znemožnené uplatňovať svoje práva pred súdom.

Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jeho uvedených ústavných práv, zrušil rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 161/03, Ndob 401/03 a uznesenie krajského súdu č. k. 1 K 295/98-356, vrátil vec na ďalšie konanie a tak obnovil stav pred porušením jeho základných práv a slobôd. Zároveň žiada priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v bližšie neurčenej výške z dôvodu straty klientov a odloženie vykonateľnosti napadnutých súdnych rozhodnutí.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd preto preskúmal opodstatnenosť predloženej sťažnosti v naznačenom smere, t. j. možnosť preukázania príčinnej súvislosti medzi postupom vyššie uvedených súdnych orgánov vyúsťujúcim do zbavenia sťažovateľa funkcie správcu konkurznej podstaty v konkurznom konaní sp. zn. 1 K 295/98 a základnými ústavnými právami, porušenie ktorých sťažovateľ v sťažnosti namietal.

Zo stabilnej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo. Za zjavne neopodstatnenú je preto možné považovať sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva, realnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (napr. II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02).

Konkurzné konanie ako každé iné súdne konanie je autonómne v tom, že postupovať v ňom, robiť úkony a iným spôsobom ovplyvňovať jeho priebeh môže len súd, na ktorom konkurzné konanie prebieha, a len v rámci tohto konania. Do súdneho konania nemôže zasahovať žiaden iný súd, s výnimkou súdu rozhodujúceho o opravnom prostriedku (ale ani

ten istý súd v rámci iného konania). Usmerňovať činnosť správcu konkurznej podstaty môže súd len v rámci konkrétneho konkurzného konania.

Správca nie je v konkurznom konaní v pozícii účastníka konania, ale je len osobou na konaní zúčastnenou. V postavení účastníka konania je správca len v prípade, ak ide o konanie, v ktorom sa rozhoduje o zbavení jeho funkcie, pričom mu patrí právo opravného prostriedku proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa, ktorým bol zbavený funkcie správcu (uznesenie najvyššieho súdu zo 14. mája 2001 sp. zn. 7 Obo 109/2001).

Podľa § 8 ods. 5 zákona o konkurze a vyrovnaní môže súd zbaviť správcu jeho funkcie na návrh úpadcu, samotného správcu alebo z vlastného podnetu za predpokladu, že sú na to dôležité dôvody. Súd rozhoduje uznesením, proti ktorému je prípustné odvolanie.

Podľa aplikovateľnej judikatúry všeobecných súdov za dôležitý dôvod, pre ktorý môže súd aj bez návrhu zbaviť správcu funkcie, je potrebné považovať tiež celkovú nečinnosť správcu alebo jeho čiastočnú nečinnosť, spočívajúcu napr. v tom, že nereaguje na výzvy súdu alebo podľa nich nepostupuje (uznesenie najvyššieho súdu z 28. marca 2002 sp. zn. 5 Obo 52/2002).

Sťažovateľ namietal, že správcu môže súd ustanoviť do funkcie, resp. tejto funkcie zbaviť len po predchádzajúcom rozhodnutí schôdze veriteľov. Podľa neho to vyplýva z § 8 ods. 5 zákona o konkurze a vyrovnaní.

Najvyšší súd už rozhodol, že ustanovenie správcu do funkcie patrí do právomoci súdu. Nová úprava ustanovenia § 8 ods. 5 zákona o konkurze a vyrovnaní (účinná od 1. augusta 2000) ustanovuje postup pri zbavení funkcie správcu a poukazom na ustanovenie § 9 ods. 3 zákona aj pri zbavení funkcie osobitného správcu (uznesenie najvyššieho súdu z 30. marca 2001 sp. zn. 7 Obo 55/01). V citovanom rozhodnutí konštatoval, že pokiaľ súd prvého stupňa zbavil správcu jeho funkcie, musel potom súčasne ustanoviť nového správcu, aby konkurzná podstata nebola po určitú dobu bez správcu, ako by sa mohlo reálne stať v prípade, ktorého sa dovoľáva sťažovateľ, teda do doby, kým by o novom správcovi

rozhodla schôdza konkurzných veriteľov, a ktorého by súd ustanovil na tejto schôdzi. Ak v danom prípade bude zvolaná schôdza konkurzných veriteľov a za podmienok ustanovených zákonom bude schválený nový správca konkurznej podstaty, súd prvého stupňa ho na tejto schôdzi ustanoví, a tým funkcia doterajšieho správcu zanikne (uznesenie najvyššieho súdu z 28. júna 2001 sp. zn. 7 Obo 126/2001).

Ústavný súd akceptuje judikatúru najvyššieho súdu a na nej založené rozhodnutie, ktoré je v súlade s ústavou. Vychádza pritom z tohto, že k odopretiu súdnej ochrany nedochádza, ak osobe bolo umožnené domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na všetkých stupňoch všeobecných súdov za predpokladu, že tieto súdy riadne vo veci konali a rozhodli (II. ÚS 88/01, II. ÚS 38/03, III. ÚS 47/03).

V ustanovení § 8 ods. 5 zákona o konkurze a vyrovnaní je, aj keď nejasne a systematicky nevhodne usporiadaný, upravený aj postup pri „odvolávaní“ a menovaní správcu konkurznými veriteľmi. Len zo zámeru novely zákona o konkurze a vyrovnaní je možné prísť k záveru, že ustanovenie nového správcu schôdzou konkurzných veriteľov je samostatným spôsobom ustanovenia správcu v zásade nezávislým na vôli a činnosti súdu. Text ods. 5 tretej vety citovaného ustanovenia znamená, že súd ustanoví nového správcu aj na základe rozhodnutia schôdze konkurzných veriteľov. Na schôdzi konkurzných veriteľov môže navrhnúť prítomný konkurzný veriteľ alebo prítomní konkurzní veritelia, ktorých súčet pohľadávok predstavuje najmenej 30% pohľadávok počítaných podľa výšky pohľadávok, schválenie nového správcu. Na schválenie tohto návrhu je potrebná dvojtretinová väčšina prítomných alebo riadne zastúpených konkurzných veriteľov počítaných podľa výšky pohľadávok (§ 10 ods. 6). Ak schôdza konkurzných veriteľov schváli návrh na ustanovenie nového správcu, súd je povinný (vyplýva to z dikcie „súd ustanoví“) ustanoviť nového správcu na základe rozhodnutia schôdze konkurzných veriteľov, a to priamo na tejto schôdzi. Súd v takom prípade ustanoví nového správcu uznesením, pričom nerozhoduje o zbavení funkcie doterajšieho správcu, pretože tomu zaniká funkcia ex lege rozhodnutím schôdze konkurzných veriteľov. Súd doručí uznesenie doterajšiemu správcovi, novému správcovi a zverejní ho na úradnej tabuli súdu.

Pre všetky spôsoby odvolávania správcu (iný je postup vo vyrovnávacom konaní) platí, že zbavením funkcie správcu nezaniká správcova zodpovednosť za činnosť počas výkonu funkcie. Účinky doteraz vykonaných úkonov zostávajú zachované. Správca, ktorý bol zbavený funkcie, má povinnosť riadne informovať nového správcu a odovzdať mu všetky doklady.

III.

Podľa čl. 46 ods. ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Právo na prístup k súdnej ochrane však nemá a nemôže mať absolútnu povahu. Účelom citovaného článku ústavy je zaručiť každému prístup k súdnej ochrane, k súdu alebo inému orgánu právnej ochrany. Právo zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy umožňuje každému, aby sa po splnení predpokladov ustanovených zákonom stal účastníkom súdneho konania. Ak osoba splní predpoklady ustanovené zákonom, súd musí osobe (právnickej aj fyzickej) umožniť stať sa účastníkom konania so všetkými procesnými oprávneniami, ale aj povinnosťami, ktoré z tohto postavenia vyplývajú.

Zo zákona o konkurze a vyrovnaní vyplývajú pre ustanoveného správcu konkurznej podstaty určité povinnosti a súd je zasa oprávnený vyžiadať si od správcu správu a vysvetlenie, nahliadať do účtov a pod. (§ 12 zákona o konkurze a vyrovnaní). V danom prípade bola podľa sťažnosti a jej príloh dôvodom na zbavenie funkcie tá skutočnosť, že sťažovateľ ako konkurzný správca vo viacerých smeroch nepostupoval podľa ustanovenia § 8 ods. 2 zákona o konkurze a vyrovnaní (odstupovanie od zmlúv, na ktoré dal súd súhlas pri speňažovaní majetku úpadcu, nepodávanie informácií súdu o týchto skutočnostiach).

Ústavný súd na základe vyššie uvedeného konštatuje, že súd nesporne aj bez návrhu môže zbaviť správcu funkcie. Dôvody, ktoré uviedol krajský súd vo svojom uznesení, nesporne považoval za dôležité, keď pristúpil k takému právnemu riešeniu. Správca ako účastník konania (pretože ide o konanie, v ktorom sa rozhoduje o zbavení jeho funkcie) využil právo podať opravný prostriedok, odvolanie, proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa,

ktorým bol zbavený funkcie správcu. Odvolací súd sa v predmetnej veci napriek tomu stotožnil so záverom súdu prvého stupňa.

Sťažovateľ požaduje, aby ústavný súd inak hodnotil závery, ku ktorým dospel krajský súd a najvyšší súd v spojitosti so zbavením jeho funkcie správcu konkurznej podstaty. Na iné právne hodnotenie a zmenu právnych názorov všeobecných súdov utváraných pri ich zákonných postupoch ústavný súd však nie je oprávnený. Ústavný súd je oprávnený aj povinný posúdiť prípadnú neústavnosť konania alebo rozhodovania všeobecných súdov, t. j. či v konaní pred nimi nedošlo k porušeniu ústavnoprocených princípov (čl. 46 až 50 ústavy) alebo či ich rozhodnutia nie sú svojvoľné. Takto vymedzená právomoc ústavného súdu však nemá za následok vznik oprávnenia a povinnosti prehodnocovať právne názory všeobecných súdov, ku ktorým tieto súdy dospeli na základe výkladu a používania zákonov (podobne aj I. ÚS 21/98, IV. ÚS 110/03).

Postup krajského súdu a najvyššieho súdu v predmetnej veci sťažovateľa nemožno pokladať za prejav ich svojvôle a nemožno ho pokladať za postup poškodzujúci záujmy konkurzných veriteľov a znemožňujúci im riadne využívať a uplatňovať ich zákonné práva na schôdzi konkurzných veriteľov. Výklad dotknutých zákonných ustanovení prezentovaný sťažovateľom vedie k obchádzaniu účelu zákona o konkurze a vyrovnaní. Jeho dôsledkom je, že súd by nemohol reálne uplatňovať svoju právomoc v rámci dohliadacej povinnosti vyplývajúcej z ustanovenia § 12 zákona o konkurze a vyrovnaní. Ak by však najbližšia schôdza konkurzných veriteľov schválila nového správcu, súd je povinný ustanoviť nového správcu na základe rozhodnutia schôdze konkurzných veriteľov priamo na tejto schôdzi. Ak teda zákonodarca priznal súdu právo zbaviť správcu jeho funkcie, tak treba aj § 8 ods. 5 zákona o konkurze a vyrovnaní vykladať tak, aby takéto rozhodnutie súdu mohlo nadobudnúť právoplatnosť.

Na základe týchto skutočností ústavný súd dospel k záveru o nedostatku príčinnej súvislosti medzi konaním krajského súdu a najvyššieho súdu a možným porušením základného práva sťažovateľa upraveného v čl. 46 ods. 1, ale tiež aj v čl. 48 ods. 2 ústavy

v predmetnom konkurznom konaní a v nadväznosti na to k záveru o zjavnej neopodstatnenosti tejto časti sťažnosti sťažovateľa.

Keďže postupom súdneho orgánu, ktorý koná v súlade s príslušnými procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, nemôže dôjsť z titulu zbavenia funkcie správcu v konkurznom konaní k sťažovateľom namietanému porušeniu základných práv alebo slobôd – v okolnostiach prípadu práva na zachovanie osobnej cti a dobrej povesti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy a práva podnikat' a uskutočňovať inú zárobkovú činnosť podľa čl. 35 ods. 1 ústavy, bolo treba sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

V časti týkajúcej sa porušenia sťažovateľových práv rozhodnutím o námietke zaujatosti konkurzného sudcu (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 161/03, Ndob 401/03 zo 7. augusta 2003) je sťažovateľova sťažnosť taktiež zjavne neopodstatnená. Najvyšší súd o jeho námietke zaujatosti rozhodol, čiže nedošlo k denegatio iustitie. Rozhodnutie najvyššieho súdu o námietke zaujatosti konajúceho sudcu nie je arbitrárne. Navyiac, po vznesení námietky zaujatosti už namietaný sudca vo veci nekonal.

Vzhľadom na vyššie uvedené ústavný súd už nerozhodoval o návrhu na odloženie vykonateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 161/03, Ndob 401/03 zo 7. augusta 2003 a uznesenia krajského súdu č. k. 1 K 295/98-356 z 12. mája 2003. Tiež bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa na rozhodnutie ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. decembra 2003